

שבת

בשבתו

חג הפסח

תשע"ב

ט"ו בניסן 7/4/12

השנה העשרים ושמונה

זמני
כניסת
השבת
היציאתה

עלון תורני לכבוד שבת קודש

הרב מרדכי גרינברג ראש ישיבת 'כרם ביבנה'

בדבר, שהרי אין הקב"ה משרה שכינתו במקום טומאה, וכשרצה משה להתפלל, אמר "כצאתי את העיר אפרוש כפי אל ה'". עתה עשה הקב"ה מחווה מיוחדת, שהשרה שכינתו בכל בית בישראל למרות הטומאה. וזו הכוונה שה' "פסח על בתי בני ישראל", היינו שהשרה שכינתו בבית זה, ומשם עבר ופסח לבית אחר, כך שבכל בית בישראל היתה קדושת מזבח, ואפשר היה להקריב קרבן פסח.

הצלתם של ישראל נעשתה בדרך של השראת שכינה בבתיהם, והשכינה היא שלא נתנה למשחית, הוא השליח, לבוא אל בתיהם ולהרוג את בכוריהם.

לפי"ז מה שאמרו בהגדה "ועברתי בארץ מצרים" – אני ולא מלאך, הוא על השראת השכינה בבתי ישראל, אך את המכה עצמה עשה השליח המשחית, וההודאה אינה על ההצלה בלבד אלא על השראת השכינה שהיתה בכל בית בישראל. וזהו שדרשו בהגדה "ובמורא גדול" זו גילוי שכינה, ותרגומו "בחזוניה רברבין", שמשמעות מורא, אינו פחד אלא מראה. והוא המראה הגדול של השראת שכינה שהיתה באותו לילה בבתי בני ישראל, כאשר פסח הקב"ה על בתי בני ישראל, עבר מבית לבית, והשרה שכינתו בכל הבתים.

קבלת שבת

פסח הוא לה'

"ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל". הפירוש המקובל למעשה הפסחה הוא שהקב"ה בדרכו להרוג את בכורי מצרים, דילג מעל בתי בני ישראל ולא הרגם, ועל נס ההצלה הזה נקרא החג בשם פסח, ע"ש הפסחה והדילוג, שלא שהה בביתם, שאילו היה נכנס גם לביתם היתה המכה מתחוללת גם עליהם. לפי פירוש זה עיקר ההודאה היא על שלא הרג את בכורי ישראל.

אלא שפירוש זה יש בו קושי, שאם הקב"ה עצמו דילג מבית לבית, כמ"ש "אני ולא מלאך", כיצד נפרנס את המקרא "ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף", הרי הקב"ה עצמו הרג את הבכורים ולא המשחית!?

פרשנות מפתיעה ומחודשת מציע הרב קוק צ"ל בדרשותיו. כאשר הטיח אליהו בפני נביאי הבעל "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים (=מחשבות)", לא היתה כוונתו לומר שהם מדלגים מעליהם, אלא שהם שוהים במחשבות מנוגדות לסירוגין. וראיה לדבר: "מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות", לא שמקפץ מעל ההר, אלא עומד על ראש הר אחד, וממנו מדלג לראש ההר השני. אף במכת בכורות, אין הכוונה שה' דילג מעל הבתים, אלא להיפך, נח בבית אחד וממנו מדלג לבית השני. ורבותא יש

עמ' 5

החותנת מבשלת קטניות. האם להימנע מלהתארח אצלה בפסח?

עמ' 6

מדוע עזבו החכמים את עריהם והתכנסו בליל הסדר בבני ברק?

יפוצו מעיינותיך

בלי מכות זה לא ילך

בחג הפסח כולנו יוצאים ממצרים ומקבלים את הכוח להמשיך ולצאת לאורך השנה כולה, כי בכל דור ודור ובכל יום ויום חייב אדם לצאת ממצרים.

מצרים מלשון מיצר וגבול וגם מלשון יצר; היצר הרע מצר את דרכינו. כפי שהיציאה ממצרים החלה בעשר מכות כואבות למצרים, כך גם בתהליך השחרור מכבלי הנפש עלינו לדעת ש"בלי מכות זה לא ילך..." וצריך להכות ביצר. עשרת המכות הן הוראות בדרכי עבודת ה' לטיפול ביצר הרע. במסגרת זו נביט בשתי הראשונות על פי שיחה מרתקת של הרבי מלובביץ' זצ"ל:

במכת דם, המים הפכו לדם. מים הם קרים בטבעם ואילו דם הוא חם בטבעו. את הקרירות והאדישות של היצר הרע לענייני הקדושה והחיות האלוקית, המשולה למים, יש להכות ולפתח במקומן שמחה וזריזות בענייני קדושה, להתפלל וללמוד בהתלהבות וחיות. עם דם חם של קדושה, והדם הוא הנפש – לאהוב כל יהודי ולתת לו את הנשמה.

מיד לאחר הדם מגיעה מכת ה**צפרדע**. סביבתה הטבעית של הצפרדע היא המים והיא קרה (נגעתם פעם בצפרדע?). העבודה בשלב השני היא לבלום ולצנן את חמימות התאוה של היצר הרע. לכל מקום במצרים – אפילו לתוך התנורים החמים ביותר – חדרו הצפרדעים ועצרו את הרתיחה וההתלהבות של הטומאה.

לדלג ולפסוח

את היצר הרע אנחנו רגילים לזהות יותר עם חום התאוה מאשר עם קור האדישות. לפי זה, מתאים היה לכאורה להתחיל עם מכת הצפרדע – לבלום את חומו של היצר הבווער ("סור מרע") ורק לאחר מכן לטפל באדישותו וקיריותו ("עשה טוב") עם מכת דם. מדוע המכות הן בסדר הפוך?

שתי תשובות לשאלה זו, ושתיהן מפתיעות:

התשובה הראשונה היא שהסדר הרגיל בעבודת ה' הוא "סור מרע ועשה טוב", צעד אחרי צעד – מלמטה למעלה; אבל יציאת ומכות מצרים הם מלמעלה למטה – כי נגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם. ביציאתנו ממצרים אנו מדלגים מעל הטבע ומוסיפים באור

ובקדושה עד שהחושך נדחה מאליו. זהו יסוד גדול בחסידות: מעט החושך, יש לדלג על העיסוק בשלילה ולדחותו לשלב מאוחר יותר, אם בכלל יהיה בכך עוד צורך.

במיוחד בחג הפסח ניתן **לפסוח**, לדלג ולעבוד 'מלמעלה למטה' וכמו שאמר אחד מאדמו"רי חב"ד: "העולם סבור שכאשר אי אפשר ללכת מלמטה יש לדלג מלמעלה, ואילו אני סבור שצריך לכתחילה לדלג מלמעלה" – "לכתחילה אריבער", לכתחילה מלמעלה.

דבר זה נרמז גם בסימנים הראשונים של ליל הסדר: **קדש ורחץ**, לביל הסדר ניתן הכוח ליהודי **לקדש** את עצמו בקדושת ה' ורק לאחר מכן הוא נדרש **לרחוץ** ולנקות עצמו מהדברים השליליים שדבקו בו, אם עדיין נשארו כאלה.

הקור דומיננטי יותר

התשובה השנייה: אנחנו רגילים להביט על חמימות היצר הרע כתכונתו הדומיננטית והמקשה עלינו ביותר. כעס וגאווה וכן תאוות של תענוגים מותרים ואסורים (ח"ו) נדמים בעינינו כשיא התגלותו של היצר. אך האמת היא שעיקרו ו**מהותו** של היצר היא דווקא הקרירות, האדישות, צינון הלב ו"הרגעתו" מהשתוקקות לקדושה. זהו היצר הרע בהתגלמותו. המלחמה מול היצר הזה היא בכל רגע ממש, ובעיקר כשלא רואים שהוא מתעורר או מתקיף, דווקא כשהוא מרדים אותנו בשמירה...

לכן, המכה הראשונה היא דם – חמימות, כי דווקא הקרירות השקטה של היצר מבטאת את מהותו יותר מכל דבר אחר. החמימות שלו והתלהבותו משטויות היא "ערך מוסף" בלבד, המותיר לנו בחירה חופשית בין הקדושה החמה והרוחתת באמת לבין היצר המזויף והעלוב.

לכן, נכה אותו קודם כל בדם – בדילוג ממעמדנו ומצבנו אל התלהבות בווערת, ולאחר מכן נכה אותו במכת קור, צפרדעים מטעמנו יבלמו את חמימותו הרעה.

יציאת מצרים שמחה!

צוויג נשיג

כל אדם צריך

לכבוד הפסח בחרתי לפתוח בשני קטעים מתוך שיר מקסים: "כל אדם צריך מצרים", מאת אמנון ריבק.

כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׂתֵהֶיָה לוֹ / אִיזוֹ מִצְרַיִם / לְהִיֹּת מִשֶּׁה עֲצָמוֹ מִתּוֹכָהּ / בְּיַד חֲזָקָה / אוֹ בְּחֵרִיקֵת שְׁנַיִם...

כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׂתֵהֶיָה לוֹ / אִיזוֹ מִצְרַיִם / לְגַאֵל עֲצָמוֹ מִמְּנֵה מִבֵּית עֲבָדִים / לְצֵאת בְּחֵצֵי הַלַּיִל אֶל מְדַבְּר הַפְּחָדִים / לְצַעֵד הַיֵּשֶׁר אֶל תּוֹךְ הַמַּיִם / לְרְאוֹתָם גִּפְתָּחִים מִפְּנֵי לְצַדִּדִים.

כָּל אָדָם צָרִיךְ כְּתֵף / לְשֵׂאת עֲלֶיהָ אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף / כָּל אָדָם צָרִיךְ לְהִזְדַּקֵּן...

מתוך עומקו מזכיר לי השיר הזה את הפשטות בה אפשר לחוש את חג הפסח – יציאת מצרים אישית ולאומית, יציאה מעבודות לחירות, משפיכות לתמימות קומה, משעבוד לחירות ובחירה.

את הפריבילגיה הזאת, לבחור באמת, מן הלב, להיות חופשיים באמת, אנחנו לא תמיד מרשים לעצמנו. למעשה, אנחנו רק אומרים לעצמנו שהחירות הזאת קיימת לנו, כשלובר היא איננה

בידינו. אנחנו שבוים בכבלי המחויבויות, הזמן, הפרנסה, הגאווה, התחרות, וכל אחד יכול להוסיף משלו. אבל, המחשבה האוטופית הזאת שבעצם אנחנו יכולים להיות בוחרים וחופשיים היא למעשה החופש שלנו. ואני שואלת את עצמי האם לכולנו עומד החלום האוטופי של החירות, או יש כאלו שאפילו הפנטזיה והשאפה להיות בני חורין אינה חלק מהנאות החיים שלהם?

אם נודה על האמת, אכן יש כאלו שאפילו המחשבה על החירות לא נמצאת באמתחתם. הם פשוט כבולים, ממש כבולים. ואני לא מדברת על שבוים וחטופים, אלא על אנשים משלנו, מכאן, מתוכנו. למשל – אנשים שעובדים עבורנו, ואם לא ישלמו להם בזמן הם לא יגידו כלום, כי הם תלויים במעביד,

ואם 'ישכחו' לתת להם תוספת שכר שמגיעה להם הם ישתקו מפחד פיטורין. או ממקום אחר – נשים שכבולות

בשבי גברים שמרעים עימן, והן צריכות כוח, עידוד ואהבה כדי להשתחרר. נראה אולי שאני מתכוונת לאנשים אחרים, לרחוקים מאיתנו, לעולמות חשוכים, אבל לצערי אני מדברת על הקרובים לנו, על חברות ובנות של חלקנו, או על עובדי קבלן שעובדים אצלנו בכל מקום (בניקיון בתי הספר של הילדים, בסיעוד ובעזרה לזקנים, בשמירה). שניהם בהחלט עונים לקריטריונים שמניתי מקודם. ואפילו אם הם לא הבעיה הישירה שלנו, אני חושבת שאנחנו לחלוטין שותפים באחריות לשעבודם ולחירותם.

חג הפסח הוא אכן חג של בדיקת החירות האישית שלנו, של יציאה משעבוד וחוסר שליטה לבחירה ועצמאות. אבל מעבר לכך נדמה לי שחג החירות הוא גם הדרישה לתת חרות לאחרים מתוכנו, לשחרר

משהו ממצב השעבוד של אלו מאיתנו שאינם שולטים בחייהם.

אז השנה כל אחד מאיתנו יכול לחשוב על שבי מצרים בו הוא כלוא, במפחי נפשו, במכאוביו, תאוותיו,

או שמחותיו. ובהזדמנות שנתית זו הוא מוזמן לחשוב איך להשתחרר מבית הכלא הפרטי הזה שלו. אבל חג הפסח הזה הוא גם הזדמנות טובה לשים לעצמנו מטרה אישית אחרת, קטנה וצנועה – לנסות לשחרר עוד איש אחד נוסף מכבלי השעבוד הכבד בו הוא נתון. לתת לו לצאת מאותו חושך אל האור והבחירה, לגאול אותו מחוסר היכולת לטעון ולבקר ולעמוד על שלו, כדי להיות אדם בעל שיעור קומה. איך? אולי אפילו רק על ידי יחס חם ומסביר פנים, או בפניה ישירה אל האחראים עליו, או סתם לפתוח איתו בשיחה ולשמוע על חייו, שמחותיו ועצבותו, ובוודאי קיימות עוד דרכים רבות אחרות. אם נרצה – עוד היד נטויה.

חג חירות שמח!

חג הפסח הזה הוא גם הזדמנות לנסות לשחרר עוד איש אחד נוסף מכבלי השעבוד הכבד שבו הוא נתון

מעשהיה

פסח בעיר הנצורה

"תעביר לי את המים" ביקש יוסי הקטן מאחיו. "מצטער. נגמר." "מה?! עכשיו אצטרך ללכת לישון צמא!" בכה יוסי, ותפס בכעס את הכלי הריק של המים, תוך שהוא מנסה למצוץ ממנו עוד טיפה או שתיים. אבל את האמת ידע יוסי, שבאמת אין מה לעשות. הימים היו ימי מלחמת השחרור. הערבים הטילו על ירושלים מצור הדוק, ולא נתנו לאף אחד לצאת מהעיר או להיכנס אליה. לאט לאט הלך האוכל ונגמר. המים חולקו במשורה, תרופות וציוד חיוני אחר חסרו מאוד, וגם התחמושת כנגד האויב הלכה ואזלה.

מיום ליום החדשות נעשו גרועות יותר. הרעב הלך וגבר. "ההגנה" ניסתה להחזיר שיירות אל עיר ובהן אספקה, מזון תרופות ותחמושת. כל שיירה כזאת היתה מבצע צבאי שלם, שתוכנן בקפידה לפרטי פרטים. בסופו של דבר רק מעטות מהן הצליחו להגיע אל היעד, ורבים נפצעו ונהרגו בדרך.

הערבים מצידם הגבירו את ההתקפות, והלחץ הלך וגבר. תושבי העיר הנצורים התארגנו לקראת חג הפסח המתקרב בתחושה קשה של רעב ותסכול, ולא ידעו כיצד יעברו את החג, כשהתפריט שלהם מצומצם כל כך גם בלי קשר לפסח. באותה שנה התאספו גדולי התורה והחליטו להתיר באופן חד פעמי אכילת קטניות בפסח בירושלים גם לאשכנזים, וזאת כדי שיהיה לציבור לפחות משהו לאכול בשבעת ימי החג...

בירושלים גר באותו זמן רב גדול, ראש ישיבת מרכז הרב, הרב יעקב משה חרל"פ. הוא כבר היה מבוגר למדי, ובני משפחתו ידעו שגם אם הסכים שיש להקל על הציבור ולהתיר את איסור הקטניות, הרי שלעצמו הוא לא יתיר זאת. ומכיוון שהמצות היו בצמצום גדול, קיים חשש גדול שהוא לא יאכל כמעט דבר שבוע ימים.

הודעה על כך הגיעה אל בתו חוה דינה, שגרה במושבה נס ציונה, ולבעלה, הרב ישראל בארי, רב המושבה. הם החליטו שעליהם לנסות לשלוח חבילת מזון מיוחדת לאביהם, ובה פירות וירקות ממבחר פרי המשק, וכך לא יסבול רעב ויסתכן בנפשו בימי הפסח. אך כיצד תגיע החבילה לירושלים? הדרך היחידה לכך היתה לשלוח את החבילה עם אחת השיירות המנסות לפרוץ את הדרך אל העיר.

בירור מהיר העלה כי אכן ישנה שיירה עומדת לצאת לירושלים. שיירה זו למעשה כבר עומדת הכן, ובעוד כשעתיים היא תעבור בנס ציונה בדרך אל הנתיב המסוכן לירושלים. בין החיילים המלווים את השיירה היה גם בחור אחד מנס ציונה, שאותו הכירו בני המשפחה, והם קיוו להספיק לפגוש אותו ולתת לו את החבילה.

כעת נכנסו כולם ללחץ. החלה התרוצצות בין השכנים והידידים כדי להשיג כמות כמה שיותר

מכובדת. זה נתן גזר וחברו תרם תפוחי אדמה. האחד הוסיף ביצים טריות מן הלול, והאחר קטף כמה תפוזים עסיסיים והכניס גם אותם לחבילה. תוך זמן קצר נאספה חבילה גדולה ונארזה היטב. בעודם קושרים את הקשרים האחרונים באריזה כבר נשמעו רעמי המנועים של המשוריינים המתקרבים. הבחור הנס-ציוני נמצא, ובמילים אחדות הוסבר לו יעד החבילה ומה חשיבות המשימה. הוא נעתר בשמחה למלא את השליחות והחבילה הוטלה לתוך המשורייין שלו, שהמשיך מיד בדרכו.

ואולם הדרך לא היתה פשוטה כלל וכלל. אך הגיעה השיירה לפאתי "שער הגיא", התגלתה והותקפה. הקרב היה קשה, ורבים מן הבחורים נהרגו ונפצעו. רק כשליש מן השיירה הגדולה הצליח לבקוע את חומת האש ולהגיע לעיר הבירה.

עברו עוד כמה שבועות עד שהגיע המכתב מהרב חרל"פ לבני משפחתו שבנס ציונה. רק אז נודע להם שהשליח שלהם היה בין הניצולים, והוא הצליח להגיע בשלום אל העיר, ואת החבילה מיהר להביא אל הרב. באותו פסח אכל הרב חרל"פ לשובע, ואף חילק מחבילתו לשכנים ולבני קהילתו.

לא עברו עוד ימים רבים והדרך נפתחה. המצור הוסר, והשקט חזר אל העיר לזמן ממושך...

(עפ"י הספר: שירת הי"ם -
לדמותו של הרב חרל"פ
מאת הנין: יאיר חרל"פ)

לתגובות והצעות לסיפורים:
yikhat@gmail.com

משו"ת בארץ

אשכנזי המתארח אצל אוכלי קטניות

שאלה: האם יש מעלה בהנהגה המקובלת אצל כמה אנשים שלא להתארח האחד אצל חברו בימי הפסח? ובאופן ספציפי, האם מי שנוהג שלא לאכול קטניות בפסח יכול להתארח אצל מי שנוהג לאוכלן?

נאמנותו של שומר מצוות לארח את חברו

תחילה יש לעמוד על ההיגיון הבסיסי שלפיו בני אדם יכולים לאכול זה אצל זה, ולא דווקא בפסח. רש"י בגיטין (בב, מנמק את הכלל שלפיו "עד אחד נאמן באיסורים" ומסביר "שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד מישאל על הפרשת תרומה ועל השחיטה ועל ניקור הגיד והחלב". בסוגיה ביבמות (פח,א) מעלה הגמרא את הטענה כי כלל זה הוא "סברא" פשוטה ורש"י שם מבהיר את ההיגיון שמאחורי הדברים "דאי לאו הכי אין לך אדם אוכל משל חברו ואין לך אדם סומך על בני ביתו". בדרכו של רש"י הלכו גם הרשב"א ותלמידו הריטב"א

וכן המאירי. הרמב"ן בחולין מביא ראיה לשיטת רש"י: "וכן שמעתי שיש בירושלמי במסכת כלאים שאם אי אתה אומר כן אין לך מתאכסן אצל חברו". אמנם, אין הדבר מצוי

בירושלמי שלפנינו, אך כידוע אין בכך כדי לשלול כי לפני הראשונים היה נוסח כזה. התוספות ישימים (ביבמות) חולקים ומציעים לימוד אחר (בעקבות הגמרא בכתובת עב,א). לענ"ד רש"י וסיעתו הבינו שהסברה הבסיסית שלא יכול להיות שהתורה תגרום לפירוד בין שומרי ההלכה, וממילא ברור שעל פי הלכה אחד יכול לאכול אצל חברו וחיבים לקבל את הנאמנות של כל שומר מצוות על כשרות מאכליו.

ייחודם של המועדים

אמנם, ישנן הרבה משניות שמבדילות בין עמי הארץ לחברים וחכמים גם גזרו טומאה על עמי הארצות. ואעפ"כ במשנה בחגיגה (ג,ו) הוזכרו הלכות ביחס לנאמנות ומסיימים: "ובשעת הרגל אף על התרומה". והכוונה שברגלים גם עמי הארץ נאמנים בעניינים אלו. בבבלי (כו,א) מסבירים את דין הנאמנות ברגלים: "הכתוב עשאו כולן חברים" ובירושלמי מובאת דרשה דומה. המהר"ץ חיות (נדה לד,א) מבאר שימים טובים נועדו לקרב את לבבות ישראל אלו לאלו ולהרבות אחווה ורעות בקהל ישראל ומשום כך בטלו חכמים את טומאת עמי הארץ ברגלים, כדי שיוכלו כל ישראל (חברים ועמי הארץ) לאכול יחד ולשבת בסעודת מרעים ולקרב את הלבבות אלו לאלו. אומנם ההשוואה אינה מלאה אך העיקרון רלוונטי עומד בתוקפו ויש לשאוף ליכולת אכילה משותפת, במיוחד ברגלים.

הרב רא"ם הכהן ראש ישיבת עתניאל ורב הישוב

לאור כל הנ"ל ברור שצריכה להיות מגמה שאחד יוכל לאכול אצל השני בפסח ואין מעלה בהנהגה שהאחד אינו אוכל אצל חברו. אדרבה, יש מעלה להרבות אחווה ורעות כפי שראינו לעיל. יש להוסיף שהיום כמעט ואין אדם שאינו קונה מוצרי מזון מתועשים וממילא הוא "אוכל אצל המפעלים", ואין הבדל בין אכילה מהכשר כזה או אחר לאכילה אצל חבר השומר הלכה.

קטניות

היות שראינו שבאופן בסיסי אין להימנע מלהתארח זה אל זה בימי הפסח, יש לשאול באופן ספציפי על האופן שבו מי שמקפיד להימנע מקטניות יכול להתארח אצל מי שאוכלן. בשו"ת תרומת הדשן (קיג) פסק: "אפס נראה אם נמצא גרגיר של מיני קטניות בקדירה או בתבשיל, לא מחמירין כלל לאסור התבשיל אפילו באכילה". בדרכי משה (תנג) מביא את

תרומת הדשן ודוחה את דברי המהרי"ל שחשש לתערובת כזו. בהגהות הרמ"א על השר"ע אחרי שהביא את מנהג אשכנז כתב: "מיהו פשוט שאין אוסרים בדיעבד אם נפלו תוך התבשיל". בבאר

יצחק להגאון ר' יצחק אלחנן זצ"ל ובספר מרחשת לר' חנוך העניך אייגעש (ג) הביאו ראיה מכך שלא גזרו על תערובת דמאי, שבוודאי חמורה הרבה מקטניות.

החיי אדם (קכז,א) ערוך השולחן (ו) והמשנה ברורה (ס"ק ח) כותבים שאם אותו גרגיר הקטניות שבתבשיל ניכר צריך להוציאו אך בוודאי שהתבשיל אינו נאסר. שו"ע הרב (ה), החוק יעקב (ס"ק ו), החיי אדם, המשנה ברורה והבאר יצחק (יא) מסתפקים ברוב היתר לביטול הקטניות.

ממילא, ההדרכה הראויה היא שהמקפיד על מנהג הקטניות יכול להתארח אצל מי שאינו נוהג כך ובלבד שלא יאכל תבשיל שרובו קטניות או שהן ניכרות בו. לעומת זאת, בוודאי שניתן לאכול תערובת (בייתית או תעשייתית) שאינה ניכרת ואינה רוב קטניות, וכל שכן תבשילים שבושלו בכלים שבישלו בהם קטניות או שיש בהם שמן קטניות. שמחתי שיד"י הרב אלישיב קנוהל והרב שמואל אריאל שליט"א פסקו כך בספרם החשוב "ואכלת ושבעת".

נתפלל שמתוך תחילת קיבוץ הגלויות נזכה לבנין הבית השלישי שיבנה במהרה בימינו וכל ישראל יהיו חברים לא רק ברגל אלא בכל ימות השנה.

הרב רא"ם הכהן:

Reem.hacohen@gmail.com

מייסודה של הסתדרות הפועל המזרחי בא"י. יוצא לאור ע"י מכון "צומת".

"שבת בשבת" באינטרנט: zomet.org.il, למנוי באנגלית בדוא"ל נא לפנות ל: dan@zomet.org

עריכה: מכון "צומת" אלון שבות, גוש עציון 90433, טל' 02-9931442, פקס' 02-9931889

www.zomet.org.il הוצאת העלון ניתמכת ע"י משרד החינוך והתרבות zomet@netvision.net.il

להפצה ולמודעות מסחריות: גל אורן BSD

הבונים 11 רמת גן 51462, טל' 03-6133555, פקס' 03-6133699, דוא"ל dotan@go-bsd.co.il, הפצה: מקור ראשון 052-8908518 יוטי

עלי ספר

מדוע דווקא בני ברק?

"שהיו מסובין בני ברק"

"הגדה של פסח" הינה מן הספרים החביבים ביותר על עם ישראל לדורותיו. היא נדפסה קרוב לחמשת אלפים פעמים מלווה במאות פירושים. כל המהדורות נרשמו בפירוט ובדייקנות בספר "אוצר ההגדות": ביבליוגרפיה של הגדות פסח מראשית הדפוס העברי עד שנת תש"ד, בעריכת הביבליוגרף ר' יצחק יודלוב (ירושלים תשנ"ז 1997).

על מניין ההגדות שנדפסו בפני עצמן צריך להוסיף את ההגדות של פסח שנדפסו בתוך מחזורים. אחת מן הקדומות שבהן נדפסה בתוך מחזור בני רומא בעיר בולוניה בשנת ש' (1540). המחזור מכיל תפלות חול וחגים לפי מנהג בני רומא עם פסקי הלכות ובאורים מאת הרב יוחנן ב"ר יוסף טרויש הצרפתי, אחד מגדולי חכמי איטליה בימים ההם. חלק ההגדה של פסח חזר ונדפס בפני עצמו בשנת תשמ"ח (1988) על ידי ישיבת נר ישראל בבבלטמור.

בתוך ביאורו הקצר להגדה מצאתי חידוש ואני מבקש לחלוק זאת עמכם.

"מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק".

הזכרת "בני ברק" בהגדה של פסח העסיקה רבים ממפרשי ההגדה. מחודשת מאוד הבנתו של האברבנאל, בפירושו הארוך להגדה "זבח פסח":

...שבני ברק אינם אנשי או תלמידי עיר ברק, אבל הם כלים יפים שהיו מסובין עליהם לביל הפסח... סיפר כאן שחמשה גאוני עולם היו אוכלים יחד... ואולי יתחברו לאכול יחד בבית הנשיא ר' אלעזר בן עזריה.

האברבנאל מתעלם מההבנה הפשוטה שבני ברק הוא שם מקום בארץ ישראל, המוזכר בתנ"ך בנחלת שבט דן (ספר יהושע יט, מה). תמיהה זו גדולה במיוחד בהתחשב בעובדה שהאברבנאל היה מגדולי פרשני התנ"ך, אכן תמיהה זו העסיקה רבים וטובים מקדמונים ועד חכמי זמנינו, כר' אליעזר אשכנזי בפירושו מעשי ה' להגדה, החיד"א בחיבורו שמחת הרגל, הרב מימון בספרו חגים ומועדים ועוד. כך לדוגמה כתב הרב מנחם מנדל כשר ב"הגדה שלמה":

"והנה נדחק לפרשו בדרך דרוש מפולפל

ונעלם ממנו שבני ברק היא עיר בארץ ישראל הנמצאת דרומית מזרחית לעיר יפו..."

נוסחה אחרת המובאת בשם האברבנאל שופכת אור חדש לפירושו. כאמור אחד מחכמי איטליה, ר' יוחנן בן יוסף טריבש, חיבר פירוש קצר להגדה, שנדפס בתוך מחזור בני רומא בשנת ש' (1540) בעיר בולוניה. פירוש זה נקרא "קמחא דאבישונא". סביר להניח כי המחבר אף הכיר אישית את האברבנאל שישב בסוף ימיו באיטליה ונפטר בשנת רס"ט (1509). אלו דבריו:

בזאת הבא מקשה הרבה קושיות האברבנאל"ו בזבח פסח, איך יתכן שנדמנו כל אלו החכמים שזה דירתו בלוד וזה בפקיעין. ואך כל אחד נעתק ממקומו ללון בכמו זה המקום בחג פסח הנכבד, אשר ברגילות כל אדם להפציר עצמו לשמוח עם בני ביתו, וזה

המקום בלתי רשום ולא נקרא שמו עלי אדמות ומקומות ארץ ישראל ולא בבל רק בכאן? ומתרץ שהנכון הוא בעיניו שהיו מסובין בביתם על כרים וכסתות מרוקמות זהב... אמנם לפי הפשט הוא שם מקום.

מדבריו עולה שעיקר הקושי של האברבנאל היה מדוע החכמים לביל הסדר עזבו את משפחתם ומקומותיהם ונדדו לבני ברק? וכפי שינסח זאת הרב ראובן מרגליות בהגדתו "והנה גופא דעובדא, שאיתרמי כל הני רבוותא לעיירה קטנה זו מפליאה מאוד?"

בעקבות שאלה זו הועלו השערות שונות. יש שהציעו שמדובר בכינוס חשאי הקשור למרידה ברומי (הרב מימון), יש שהניח שחכמים אלו באו בשליחות ציבורית מעבר לים וירדו בנמל יפו ערב חג פסח ולא הספיקו להגיע לבתיהם (הרב מרגליות), יתר עליו מי שהציע לגרוס "בבני כרך" במקום "בבני ברק" (ר' יקותיאל כהן בהגדת הגאונים והרמב"ם).

הקושי המציאותי להבין מה עשו החכמים בבני ברק ומדוע מצויינת עובדה זו בהגדה של פסח הולידו את ההברקה של האברבנאל על בני ברק, שכל הרבנים ישבו כל אחד במקומו עם כלים יפים ומבריקים.

לקבלת חומרי תורני מאוצרות ספריית הרמב"ם:
elboim_a@mail.tel-aviv.gov.il

רפואה והלכה שיעורי מינימום בליל הסדר

בליל הסדר חובה לאכול מצה ומרור ולשתות ארבע כוסות, גברים ונשים כאחד. לחובה זו יש כמות מינימאלית, וקיימות שיטות שונות בין הפוסקים שיסודן בדעות הראשונים מה היחס בין "כזית" ל"כביצה", והמשכן בשאלה אם הביצים של היום קטנו [צל"ח] ובהתאם לכך קביעת השיעור במידות זמננו [גר"ח נאה וחזון-איש]. ובעוד שאדם בריא נוטה להחמיר כדי לצאת ידי כולם, לפחות בכזית המצה הראשון שהוא "דאורייתא", הרי שהחולים המתקשים בכך אינם צריכים לאכול יותר מהשיעור הנדרש לרוב הדעות. נסכם בתמצית את השיעורים המינימאליים לכל דבר. נדגיש כי איננו מדברים על בריאים אשר מקפידים על תזונה דיאטטית. הללו יגבילו עצמם ב"שולחן עורך" ולא באכילות המצווה.

מוציא-מצה: כשני-שליש מצת מכונה [20-18 גרם]. בכך יוצאים ידי חובת כזית דאורייתא כמעט לכל הדעות, ולרובם גם ידי חובת

ה"כזית" של המוציא. ואם קשה - מעט יותר מחצי מצת מכונה, או אפילו שליש אם זו היכולת, אבל בפחות מזה אין יוצאים ידי חובה ואין לברך "על אכילת מצה". המתקשים בלעיסה יוכלו לפרור את המצה [ומותר לעשות זאת בשבת] ואם צריך יוכלו להרטיבה במים ללא השריה [הוראת הגרשז"א למתקשים ללעוס מצה יבשה -הליכות שלמה, ט', פ,'] כי מים אינם מבטלים הטעם כל עוד לא התרחש תהליך של בישול.

כזית של כורך ושל האפיקומן: שליש מצת מכונה [שאינם אלא מדרבנן]

מרור: 17-18 גרם, עלה בינוני של חסה.

ארבע כוסות: הכוס צריכה להכיל רביעית ולכן "כוסית" פסולה. אולם אין הכרח לשתות את כל התכולה, וחולים המתקשים או שאסור להם לשתות כמויות, יסתפקו בכ-45 סמ"ק כדי לצאת ידי חובה, היינו כרבע כוס ביתית סטנדרטית.

והי רצון שנוכה להתייחס בקרוב גם לשיעור אכילת הפסח!

בגובה העיניים

השאלות שיעשו לכם בלאגן בסדר

אתה הכי מזדהה? עברו יחד על רשימת הבנים וחפשו נקודות טובות שאפשר

לקחת לחיינו **מכל אחד**

מהבנים. אם יש לכם הגדה עם ציורים – מה דעתכם על האופן בו ציירו את ארבעת הבנים? האם אתם מסכימים לדמות הסטריאוטיפית ש'הלבישו' על כל אחד מהם? האם יש עוד טיפוסים של בנים נוסף על הארבעה שהייתם מוסיפים? אם היית בן מהגדה – איזו שאלה היית אתה שואל על סיפור יציאת מצרים? ומשימה קטנה לאבא ואמא – כל הורה יאמר על כל אחד מבניו ובנותיו במה הוא רואה בו 'בן חכם'.

* **והיא שעמדה לאבותינו** – אם סבא וסבתא אתכם סביב השולחן בקשו מהם לספר את הסיפור האישי שלהם, הכי מפחיד, הכי מסוכן, שהכי ראו בו את יד ה', איך ניצלו מקרב/הפגזה/מלחמה/איך עלו לארץ. מאבא ואמא בקשו שייספרו על ליל הסדר אחד שלא ישכחו כל חייהם. "מומלץ להסתפק בנאומים תורניים, ולשתף את המשפחה בדיון על נושאים בוערים".

* **צא ולמד** – מה הלימוד הכי משמעותי שלמדתי השנה?

* **ולבן הארמי ביקש לעקור את הכול** – מה עלול בימינו, בתוכנו, לעקור את הכול?

* **מלמד שהיו ישראל מצוינים שם** – כל אחד בוחר מישהו מן המסובים ואומר לכולם במה אותו אחד מצוין, בְּמָה ייחודו ואיכותו.

* **אפיקומן** – איזו מתנה היית רוצה לבקש מההורים תמורת האפיקומן? ואיזו מאבינו שבשמים? מה היית רוצה לבקש מעצמך? חשוב איזה 'אפיקומן' אתה רוצה למצוא השנה?

לא אוכלים דבר אחרי האפיקומן כדי שטעמו יישאר. עם איזה 'טעם' אתה יוצא מליל הסדר?

* **אילו הוציאנו ממצרים ולא... דינו** – איפה הכי קשה לך לעצור באמצע השיר? למה?

כל אחד יאמר שני דברים פרטיים שעליהם הוא מודה לה' ושמח, עוד אחד בו הוא מודה להורים או למישהו מהמסובים, ועוד דבר אחרון עליו הוא מודה, הקשור לעם ישראל.

חג חירות כשר ושמח!

הרעיונות לקוחים מאנשים ומקורות רבים ותודתנו נתונה להם

לתגובות והארות:
yonilavi10@gmail.com

כבר 3324 שנים חוגגים את ליל הסדר פחות או יותר אותו הדבר. אנחנו היהודים, הרי חזקים בקטע המסורתי. אותו אפיקומן, אותה חרוסת ואותן מצות מלוות אותנו מאז ועד היום. ובכל זאת, יש מקום רב להתחדשות. מומלץ לא להסתפק בנאומים תורניים, אלא לשתף כל המשפחה בשיח ובדיון על נושאים שמשמעותיים לחיינו. הנה כמה רעיונות לשאלות ודיונים שאפשר לפתח על שולחן הסדר, במטרה לשתף בהם כמה שיותר אנשים מהנוכחים, כל אחד לפי גילו ורמתו.

* **ליל הסדר** – איזה חלק בליל הסדר אתם הכי אוהבים? למה? איזה חלק מהגדה אם לא היינו קוראים אותו, זו לא הייתה בשבילך הגדה?

* **השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין** – מה ה'מְצַרִים' שלך? – כל אחד יאמר דבר אחד אליו הוא קצת משועבד והיה רוצה להשתחרר ממנו בשנה הקרובה (למשל: פייסבוק, סלולארי, העבודה, כסיסת ציפורניים, תשומת לב יתירה למה שהסביבה חושבת עלי וכדו'). מאיזה שעבוד השתחררת השנה? יש לך איזה טיפ איך 'יוצאים ממצרים'?

* **מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות** – במה אתם מרגישים שונים הלילה מאיך שהייתם בערב הזה לפני שנה?

האם אתם אוהבים שינויים או מעדיפים דווקא את המוכר והישן? למה קשה להשתנות? מה יכול לעזור לנו לעשות את זה? כל אחד יאמר מה הוא מאחל לעצמו לשנה הבאה, ומה לכל המשפחה.

* **עבדים היינו לפרעה במצרים** – למה עם ישראל היה צריך להיוולד קָעַם מתוך סבל נורא של שעבוד ארוך במצרים? מדוע חשוב כל-כך לזכור את מה שהיה שם? נסו להיזכר בחוויה לא נעימה או משבר שעבר עליכם באופן אישי, האם אתם יכולים למצוא דברים חיוביים שהפקתם ממנו? נסו לענות על אותה שאלה גם ביחס לעם ישראל ככלל.

* **ומה איתך?** – מה היית עושה לו היית במקומן של המיילדות או במקומו של עמרם במצרים? האם היית מוכן לקפוץ לים כפי שעשה נחשון? בְּמָה היום אתה מוכן 'לקפוץ למים' ראשון? איך אתם מבינים את אותם ארבע חמישיות מעם ישראל שמתו במכת חושך כי לא רצו לצאת ממצרים? מה פשר העקשנות של פרעה לסרב לשלח את ישראל למרות כל המכות הניחתות עליו? האם אתם מכירים תופעות מהסוג הזה מהחיים היום?

* **כנגד ארבעה בנים דיברה התורה** – עם איזה בן

קצר ולשולחן

סוד השבועה

הגמרא אומרת שאסור לעלות בחומה ולמרוד באומות, ולומדת זאת מהפסוק: "השבעתי אתכם... בצבאות או באילות השדה אם תעירו ואם תעוררו..." **ר' אלעזר** מוסיף את האזהרה המחרידה: "אמר להם הקב"ה לישראל אם אתם מקיימין את השבועה מוטב, ואם לאו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה".

כיצד אמירתו של ר' אלעזר מתיישבת עם שאר אמירותיו ה'ציוניות' (כגון: "כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון"? בנוסף, מדוע ר' אלעזר משתמש בלשון חיובית "מקיימין", ולא "מפירין"?)

לע"נ אבי מורי, הרב אורי דסברג הכ"מ

מסתבר, שר' אלעזר **חולק** על האיסור לעלות בחומה, ומדבר על שבועה הפוכה: "נשבע הקדוש ברוך הוא שלא

יכנס בירושלם דלעילא עד שיכנסו ישראל בירושלם דלתתא, ובגין כך רתחא אשתכחת בעלמא" (זהר ויקרא). שבועה זו גם מופיעה בדברי ר' יוחנן, רבו של ר' אלעזר. האמוראים בא"י דווקא דרשו את פסוקי שיר השירים בעד העלייה בחומה: "אם חומה היא" – אילו עלו ישראל חומה מן הגולה, לא חרב בית המקדש פעם שנייה" (מדרש שיר השירים).

(ע"פ הרב מרדכי עטיה "סוד השבועה")

שיח ושיג תגובות קוראים

יירש כוח לרב יקתת רזון על הסיפור המיוחד על בעל "ערוך השולחן" שהפך עולמות כדי למצוא קולא לטובת האלמנה. זהו סיפור מופת שחבל שישנם רבנים שכנראה לא זוכרים אותו בשעה שהם מפזרים חומרות על ימין ועל שמאל - חומרות שגורמות מעמסה כלכלית על משפחות רבות בישראל.

דוד שטובר, פתח תקוה

לבראון דסברג - בימינו, ששומרי המסורת הם גם החלוצים, השבת לב האבות על הבנים ולב הבנים על אבותם תתפרש על האיחוד והסימביוזה בין בעלי האחריות הלאומית (האבות) ובין שוחרי החופש והאינדוידואליזם (הבנים) - איחוד שיעשה ע"י אליהו הקנאי ושחר השלום.

יצחק בר לב

תגובה לתגובתו של מנחם ישראלי בנוגע לחידושה של חסידות חב"ד: גדולי החסידות - החוזה מלובלין, הרבי מקוצק, האבני נזר, השם משמואל והרבי מרימאנוב אמרו שאין ללכת אחרי אמונת חב"ד כאילו מתן תורה בסיני היה שלב התחלתי בלבד ואחריו בא השלב העיקרי: מתן תורה-פנימית לבעש"ט. חסיד אמיתי, כך אמרו, עוסק ב"עיון הלכה ובתוספות" (אביר הרועים קי).

גדעון ארליך, נגהות

נקודת מבט

יין - קדושה והוללות

"כל אחד ואחד בין אנשים בין נשים חייב לשתות בלילה הזה ארבעה כוסות של יין... שיעור כל כוס מהן - רביעית" (רמב"ם, חמץ ומצה ז,ז)

למה יין?

מצוה מרכזית בליל הסדר היא שתיית ארבע כוסות. שתיית יין היא ממאפייני החגיגות והטקסיות, כנראה בכל התרבויות. 'הסבה דרך מלכות' בפסח מחייבת יין, וממגילת אשורוש למדנו: "ויין מלכות רב כיד המלך" (אסתר א, ז). אכן, היין מרבה שמחה ("ויין ישמח לבב אנוש"; תהלים קט, טו), אך גם מרבה הוללות, כדרכן של משתאות (וגם זה ממגילת אשורוש למדנו).

שתיית יין הלכתית, בליל הסדר ובשאר ברכות על הכוס, מחייבת 'כדי רביעית', שהוא שיעור... שכרות. כך אמרו במסכת נזיר (לח, א): "ארבע כוסות הללו צריך שיהא בהן כדי רביעית. שתה רביעית יין אל יורה. שתה רביעית יין ונכנס למקדש - חייב מיתה" (משום שכרות). ואכן, תמיהה גדולה היא, מה עניין מצאה תורה (או חכמים) בכוס-של-שכרות לקידוש ולהבדלה של שבת, בשתיית 4 כוסות בפסח, בברכות אירוסין ונשואין על היין וכי"ב?

מצוות קידוש על יין מקורה בדרש: "זכור את יום השבת לקדשו - זוכרהו על היין" (פסחים קו, א). תוספות (שם) פירשו: "דזכירה כתיב על היין: 'זכור כיין לבנון' (הושע יד, ח), 'זכירה דודיק מייך' (שיר"ש ד, ד). לפירוש זה היין מתקשר לזכירה, וכביכול מחדד את הזכרון. נרשה לעצמנו להרהר ולתמוה, שהרי היין ("רביעית כדי שכרות") דוקא מערפל את החושים ומטשטש את הזכרון? מי שרצה לדלות זכרונות מן העבר מומלץ לו להתרחק מן היין.

וביתר שאת לתמוה, שהרי הפסוק מדגיש "זכור... לקדשו". מוטיב הקדושה הוא יסוד יין ה'קידוש'. ולכאורה היא נדבקה הקדושה דוקא ביין המשכר, המוציא את האדם מדעתו? כהנים שתיי יין נאסרו להיכנס למקדש ("יין ושכר אל תשת... בבואכם אל אהל מועד ולא תמותו; ויקרא יט, ט). מאידך במקדש נסכו יין, ו'אין אומרים קידוש אלא על יין הראוי לינסך על גבי המזבח" (ב"ב צא, א).

תורת הפכים

מתורת החסידות למדנו פשר דבר, הנועץ בתורת הפכים שמקורם אחד, "צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם" (הושע יד, ז): כך כתב ר' צדוק מלובלין (רסיסי לילה נה): "אצל אומות העולם (היין) היה מוליד פחזות ופריקות עול, והשתקעות בתאוות עולם. ואצל בני ישראל אדרבה מוליד קדושה בלב... קידוש על היין מוליד שמחה של הוללות לשוגים בה, אבל יין דמצוה אדרבה מוליד קדושה בלב".

תכונה הפכית זו עולה כהד מדברי חז"ל (סנהדרין קג, ב): "גדולה לגימה... שמרחקת את הקרובים, ומקרבת את הרחוקים"; הכל

”מעולם לא

פגשנו בשיכורי ליל

הסדר אשר התקיים

”הלכתו

תלוי במצבו המיקדמי של השותה וברקע הסביבתי להרמת הכוסית. המצווה סגולתה לקדש את החומר ולהעלותו ממצולת החטא והבל למחוזות של קדושה ועבודת השם. ואין כמו יין המוכיח זאת.

כמדומה שמעולם לא פגשנו בשיכורי ליל הסדר, ולא נתקלנו באבדן דעת בסעודות ובהתועדויות של מצוה, גם אם נמוג בהן יין לרוב, ואפילו וודקה בהכשר חב"ד. אדרבה, ההתבסמות לשם מצווה משילה מן האדם את לבושו החומרי וחושפת את פנימיותו הרוחנית, החצובה מעולם הקדושה. חריגה היא שתיית פורים, "לבסומי עד דלא ידע" ואין כאן מקומה. אכן, צאו ושמעו את דברי התורה הבוקעים משותי-שוטי-פורים בשיבות ובחבורת-קודש; במקום דברי הוללות וניבול פה תשמעו ניצוצות של אמרות קודש ורסיסי עומקא דליבא.

יין תרעלה קטלני

"צריכת היין בישראל גואה"; בשנת 2011 נמכרו 30 מיליון בקבוקי יין בישראל, פרט למיץ ענבים - מדווחת מועצת הגפן. לבושתנו עלינו על מפת השיכרות העולמית ובגדול. לפני כחודשיים נחקק בכנסת איסור פרסום משקאות אלכוהוליים בראש חוצות. נמסר כי כ-60% מבני הנוער בישראל שותים אלכוהול, וישראל נמצאת במקום השני (!) באירופה באחוזי שתיית האלכוהול בקרב ילדים בני 11 (19% מילדי גיל זה!). עד היכן התדרדרנו?

האסון הגדול של השיכרות היא הנהיגה תחת השפעת אלכוהול. התופעה הפכה למגיפה קטלנית הפוגעת בדרך כלל לא בני שמאבד דעתו מדעת, אלא בעיקר בחפים מפשע, עוברי אורח או נוסעי כביש, שנזדמנו בסביבת הנהג האפוף, הנתון בליקוי שכלי זמני. ועל דרך ה'חוכמה' נאמר שלא בכדי אסרה תורה נהיגה בלילי שבת וחג. אמנם מדובר בשתיה של מצוה, אעפ"כ וליתר בטחון...

שלילת רשיון נהיגה לתקופה משמעותית הוא עונש מרתיע, ובלבד שייאכף בשני שלביו; הגברה שבעתיים של בדיקת ה'נישוף' המשטרתי, ומצוד מסיבי אחר הנהוגים רכב בשליה. חובת "לא תעמוד על דם רעך" מחייבת להשקיע בתחום זה משאבי עתק, שישאבו מהעלאת הבלו על 'דלק' זה.

(נכתב במוצ"ש צו)

חגי"ז
שעון גד לני"ט
רק 92x3 ש"ח
(סה"כ 276 ש"ח כולל דמי משלוח)

מאפשר בישול וחימום מהיר לחם
הפעלה פשוטה ונקייה. כיבו מ-למהדרין!

בשביעי של פסח
מעריבים "ערוב תבשילין"
ומבשלים עם חגז את מאכלי השבת!

להזמנות חייגו למכון צומת: 02-993-2111
לרכישה אינטרנטית: www.zomet.org.il

חמץ או מצה

מסמלת את האידיאל, השאיפה הטהורה ללא כל תוספת והחמץ את ההחמצה, את הפער שבין האידיאל למימוש שנובע פעמים רבות מהגאווה, אותו שאור שבעיסה, ש"מנפח" את האדם ומרחיק אותו מעצמו. 7 ימים בשנה אנו חיים את האידיאל, את החרות האמיתית, את הנאמנות לעצמיות לא כדי להתנתק מהחיים אלא כדי לחזור אליהם ולנסות להתאים אותם כמה שאפשר לשאיפות שלנו.

בעז"ה שנוכה לשאוב מחג זה כוחות להיות בני חורין אמיתיים מתוך שמחה גדולה ועם כוחות אלו לחזור לחיים היומיומיים ולממש אותם באופן הראוי לבני חורין ונתקדם שלב אחרי שלב בספירת העומר עד לחג מתן תורה.

מני ונינו

הכותב הוא ראש מדרשת מעלה חבר. מדרשה המקיימת סמינריונים והרצאות בבית הארחה מעלה חבר ובכל רחבי הארץ.

לאחר ימים רבים של ניקוי וקיצוץ הבית מכל שארית חמץ ורגע לפני שניסב לשולחן הסדר נאכל מצות, נרגיש בני חורין, נספר לילדינו על הימים הגדולים ההם בהם נוצרנו כעם, נחיה אותם מחדש ונתחבר לאור החרות המיוחד המאיר בכל שנה מחדש, שומה עלינו לעצור רגע ולשאול את עצמינו מה נשתנה החג הזה מכל החגים והימים האחרים. שבשאר הימים אנו אוכלים חמץ בשמחה ובתיאבון ואף יוצאים בהם לידי חובת סעודת שבת וחג ובחג הזה החמץ הוא בבחינת בל יראה ובל ימצא? כיצד משהו יכול להיות כל השנה משמח וטוב ושבעה ימים בשנה הוא הופך להיות כל כך מבוזה ומאוס?

החמץ כשמו כן הוא מסמל את **החמצה**. פעמים רבות אדם מציב לעצמו יעדים, שאיפות, מטרות אך כשהוא בא לחיות אותם בחיי היומיום נוצר פער משמעותי בין המצוי לבין הרצוי, בין השאיפה לבין המימוש שלה בפועל. זהו ההבדל שבין החמץ למצה: המצה